

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

SAHİP VE BAŞMUHARRİRİ :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

GAD FRANKO MILÂSLI

Adres : Galata, Bahtiyar han Bay Gad Franko yazıhanesi

Telefon : 43009

Bir nüshanın bedeli 25 kuruştur.

Bir senelik abonemanı posta ücretile beraber 250 kuruştur.

Türkiye harici için 300 kuruştur.

İSTANBUL

HANRI ZELLİÇ VE MAHDUMU Basımevi

1936

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Her ayın onbeşinde neşrolunur

TETEBBULER

Doctrine

Hukukî fikirler : REFLEXIONS JURIDIQUES

Adli icraat

Cumhuriyet gazetasının 4 eylül nüshasında Adliye Vekili Bay Şükrü Saracoglunun, dermeyan edilen baz suallara cevaben, şu beyanatı neşrolunmuştur :

« - Yeni hâkimler kanununu yapmaktaki isabeti gün geçtikçe anlıyoruz. Bu kanun hâkimler arasında mesleğe karşı muhabbeti takviye etmekle beraber meçhul kalmış hâkimleri bize tanıttırdı. Bu suretle bütün hâkimlerimizi bir tasfiyeden geçirmiş oluyoruz.

Biliyorsunuz ki bu kanunla hâkimlerin bir senedeki faaliyetlerini tetkik ettik. Bu tetkikatta ele alınan prensip bir hâkimin bir senede baktığı davaların adedine göre bunlardan kaç tanesini intaç etmiştir ? Verdiği kararların kaç tanesi isabetlidir ? Temyiz kaç tanesini nakz ve kaç tanesini tasdik etmiştir ? meseleleridir.

Muhtelif emrivâkileri ve mecburî vaziyetleri de gözönünde tutarak hâkimlerimize not veriyoruz. Aldıkları notları fena olanların tasfiyeye uğramaları kadar tabii bir şey olamaz. Şimdiki halde 170 hâkimin vaziyeti tasfiyeye doğru gitmektedir. Tetkikât tamamile ikmal edildikten sonra 60-70 hâkimin mecburî tasfiyeye uğraması ihtimali de vardır.

Ceza işini de ehemmiyetli surette ele aldım. İmralıda bir hapisane tesis ettik. Şimdilik buraya gönderdiğimiz bir kaç yüz mevkufun sayısını ileride 3.000 e çıkaracağız. Edirne hapisanesine de 2.000 mevkuf göndereceğiz. Yeni bir çalışma programı ile cezalılarla meşgul oluyoruz ve hapisaneleri şimdiki şeklinden çıkararak bir mesai ve ıslah müessesesi haline koyuyoruz.

Hapisaneye ilk gelen, suçlu cezasının ilk kısmını, evvelâ tek bir hücrede çekecek, kendisine yalnız bir dilim ekmekle bir miktar meyva verilecek, sigara içemiyecek, ailesinden hiçbir kimse ile temas edemiyecektir.

Bu müddeti uslu bir halde geçiren mevkuf cezasının ikinci kısmını biraz daha müsamahalı çekecek, üçüncü, dördüncü kısımdakiler ise umumî vaziyetlerine göre bazı imtiyazlara mazhar olacaklar ve mahkûmiyet müddetlerini çalışmakla geçireceklerdir. Hapisanede rahat durmayanlar daha ağır şeraite tâbi tutulacaklardır. Buna mukabil son kısımlarda bize emniyet telkin edenlerin bir günlük mevkufiyet müddetlerinin iki gün addedilmesine de salâhiyettarız.

Ceza evleri hakkında gözönünde tuttuğumuz esaslı nokta buradakilerin hükûmete ve ailelerine yük olmadan çalıştırılarak kendilerinin, hatta müesseselerinin masraflarını da çıkarabilmeleridir.

Cezalılara gene ailelerinin bile para yardımında bulunmasını memleketin iktisadiyatı noktasından zararlı addederek müsaade etmiyeceğiz. Bizim verdiğimiz yiyecek, bizim verdiğimiz giyecek, bizim gösterdiğimiz yolda gidecek ve çalışarak yaşıyacaktır.

Yakında İmrallıya giderek burada bizzat cezalılara yaptırdığımız hapisaneyi ve diğer tesisatı gezeceğim.

Mahkûmlar burada mükemmel surette çalıştırılmaktadırlar. Kendi paraları ile muhtac oldukları çift hayvanatını, beyğir ve alâtı ziraiyeyi satın almışlardır. Şimdiki halde her sahada çalışmaktadırlar. Bu sene 90.000 kilo İmrallı soğanı istihsal ettiler. Bu mesai ile yakında istihsalın daha çok artacağı umulmaktadır.

Edirnedeki hapisanede halıcılık, sebzecilik işlerine ehemmiyet veriyoruz. Bir kısım cezalıları Eskişehirde toplanarak Ziraat Vekâletinin orada tesis edeceği Enstitü işlerinde çalıştıracacağız. Memleketimizdeki mevkufin miktarı 35.000 kadardır. 17.000 kadarı hüküm giymiştir.

Avukatlar kanununu bu sene Meclise verecektik. Fakat Almanların yeni bir kanun hazırlamakta olduklarını haber aldık. Bundan istifade etmeğimiz çok muhtemel olduğundan intişar etmesini bekliyoruz.»

Bu beyanatın her biri hukuk âlemini ziyadesile alâkadar edecek mahiyette olduğu ilk bakışta göze çarpar; Bu beyanatın ilham ettiği bazı mutaleaları buraya dere etmekte fayda görüyoruz:

— Sayın Tüze Bakanımız en evvel Hâkimlerden ve bunlara dair ıssar edilen kanunun ehemmiyetinden bahsetmiştir. Filvaki hâkimler gibi memleketin en mütena bir sınıfını teşkil eden bir memurlar zımrının hak ve vecibelerinin bir kanun ile tespit edilmesi kadar doğru bir muamele olamaz. Bu kanun ile hakimlerin kıymetini anlamak için konulan kaidelerde de isabet vardır; Hakimlere, muhtelif emri vakileri ve mecburî vaziyetleri de gözönünde tutarak not verilmesi ve bu notlar fena ise tasfiye edilmelerine deyecek yoktur; Keza bir sene zarfında verdiği hükümler adedinin faaliyetine mikyas tutulmasına da itirazım yokdur; Fakat verdiği ilamların nakza uğramasının iktidarsızlığa delil tutulması — nakiz adedinde ne kadar geniş bir nispet tutulursa tutulsun — kanaat vicdaniyemi tatmin edemiyor.

Eskiden bu usul mevcut iken kaldırılmış idi; yeni hakimler kanununda yer bulmasında isabet olmasa gerekdir; Hâkim kendi kanunî kanaatını herkese karşı müdafaa edebilmelidir. Şimdi ise hâkim «benim kanaatım şudur» demeyecek; Evvel emirde «acaba temyizın ichtihadı nedir?» deye arayıp ona göre karar vermeğe çalışacak; Böylece hadiselerin inkişafına göre sayyal bir madde gibi intibak etmesi lâzım gelen kanunî tatbikler pek kati ve ananevi bir şekilde tatbik edilir; Bir misal getirelim: Genç bir hâkimin bir mes'elei kanuniyede tam bir kanaatı vardır; o kanaat da temyizın ichtihadına mugayir düşüyor; o genç hâkimin şanssızlığı ilcaatı olarak, bir sene zarfında, o prensip noktasına dokunan muteadid davalar gelmiştir ve bu yüzden nakizleri artmıştır.

Yahud bir hakim bir senede 100 ilam vermiş doksanın alâkadarları hükümden memnun olduklarından temyiz etmemişler; Kalan on ilâmın yedisini nakz edildiğini farz edelim; Bu gibi nakizleri aleyhe delil ittihaz etmek doğru olurmu? Bu nakiz adedindeki nispet mes'eleleri ancak hüsusi bir kanunî kanaatin mahsulu değilse ve diğer esbab mevcut olduğu takdirde münzam bir tasfiye veya tenzil sebebi alikonmakla iktifa edilse ve bizatihi bir tenzil sebebi adedilmese belki hayırlı bir iş işlenmiş olur.

— Bay vekilin mahbusler hakkındaki düşünceleri seve seve ve tekrar tekrar okunmağa değer mahiyettedir; Epeyce vakıttır vekilimiz memleketin bu bahtsız evladlarile candan gönülden meşgul oluyor; İmrâlideki tecrübe bütün memleket tarafından çok dikkatle takip ediliyor; Cemiyete muzır ad edilerek beşeri muhitten koğulan bu kimseleri islahihal ettirdikten sonra tekrar o cemiyete fâidali uzuvlar halinde iade etmek ne iyi bir düşüncedir ve ne büyük bir sevaptır. Adliyenin bu mesaisi beşeri doygulara, memleketin iktisadiyatına, bizzat mahkûmların ve ailelerinin menfaatlarına uygun olduğu kadar türk uluvi cenabine muvafık düşen bir gayrettir; Bu babdaki faaliyet gelişi güzel ve irticalı olmayıp teenni ile ve adım adım tecrübenin verdiği derslere göre yorumek sureti ile sarf edilmesi bu babdaki ciddiyetin yeni bir delilidir; Bu tecrübelerin muvafakiyetle tetevuc etmesini gönülden dileriz.

— Bay Vekilin bir beyanı bizi ziyadesi ile düşündürdü; Sayın Vekil aynen şöyle diyor: « Memleketimizdeki mevkufin mikdarı 35.000 kadardır; 17.000 kadarı hüküm giymiştir ? » Küçük bir hesap ameliyesi yapsak hali hazırda Türkiyede 18.000 kişi hiç bir hüküm giymeden hapishanelerde inliyorlar; Bunlardan % 10 unun indelmuhakeme beraat edebileceklerini göz önüne getirsek insanın tüyleri ürperir; Eski Ceza Muhakeme Usulları Kanunu cinayetle mahkemeye sevk edilen maznunların muhakemeleri mutlaka mevkufan ıcrâ edilirdi; Şimdiki kannu muz bu mecburiyeti bertaraf etmiş ve mevkufiyet kararlarını bazı muayyen hallara hasr etmiştir; Halbuki Adliyemiz eski itiyadı bırakmıyarak mevkufli muhakemeler adedini çok geniş tutuyor; Memlekette mahkûm olmadan mevkuf tutulan maznunların 18.000 gibi fahiş bir mikdara balığ olduğunun resmî ve selahiyettar bir ağızdan işitmiş olmak aynı yüksek makamın bu mes'eale hakkında, hürmetle ve fakat ısrarla dikkat nazarını celb etmemize bihakkın sevk ediyor. Vekâletin tamimlerle veya başka yollardan münasip vesayada bulunması ve şahsi hürriyetin kudsiyetini ve beraati zimmetin asıl olduğu kaidesinin eski ve yeni meyzuatta ihlal edilemiyecek esash bir kaide olduğunu tecelli buyurması hararetle temenni edilmeğe layık bir keyfiyettir.

Gad Franko Milâslı